

Organizacyjna i merytoryczna koordynacja procesu opracowania projektów sektorowej strategii rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 roku, ze szczególnym uwzględnieniem okresu do 2015 roku

Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku

ROZDZIAŁ 8

Raport cząstkowy przygotowany przez konsorcjum:

- ▶ Ernst & Young Business Advisory
- ▶ Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Luty 2010

 ERNST & YOUNG

8. *Otwartość na otoczenie społeczne i gospodarcze*

8.1. Otwartość dotyczy kilku elementów relacji uczelni z otoczeniem gospodarczym i społecznym. Ważnym jej aspektem jest zapewnienie dostępu do usług edukacyjnych na poziomie wyższym różnorodnym grupom społecznym. Chodzi tu w szczególności o młodzież ze środowisk o niższym statusie materialnym, a także o osoby w niestandardowym dla studiów wieku, które pragną odświeżyć wiedzę lub uzupełnić wykształcenie, np. w związku ze zmianą zawodu. Otwartość uczelni na otoczenie społeczne i gospodarcze powinna służyć ciągłemu dostosowywaniu programów kształcenia do potrzeb stanowisk pracy i popytu na pracę. Elementem łączącym działalność badawczą uczelni z praktyką jest transfer wiedzy i innowacji między uczelniami a przedsiębiorstwami. Ważnym zadaniem uczelni związanym z zadaniami edukacyjnymi i badawczymi, jest budowa powiązań uczelni z regionem i otoczeniem społecznym.

8.2. Rozwój relacji uczelni z otoczeniem społecznym i gospodarczym stają się coraz istotniejszym elementem reform szkolnictwa wyższego w Europie. Tworzą one, obok kształcenia i badań naukowych, tzw. trzecią misję uczelni. W krajowych i międzynarodowych raportach na temat Polski podkreślano, występujące zwłaszcza na poziomie wykształcenia wyższego, niedopasowanie lokalnej oferty edukacyjnej do oczekiwań lokalnego rynku pracy. Proponujemy działania mające na celu zmianę tej sytuacji.

8.3. Instrumentami ułatwienia dostępu do kształcenia na poziomie wyższym są reformy systemu pomocy stypendialnej, zacieśnienie współpracy uczelni ze szkolnictwem ponadgimnazjalnym oraz działania mające na celu zachęcenie do edukacji na poziomie wyższym dla osób w niestandardowym wieku studenckim.

8.4. Partnerstwo uczelni z gospodarką jest jednym z priorytetów promowanej przez Komisję Europejską agendy modernizacyjnej uniwersytetów europejskich. Proponujemy stworzenie programu Partnerstwa na rzecz Transferu Wiedzy, mającego na celu usunięcie barier współpracy sektora przedsiębiorstw z uczelniami oraz zwiększenie świadomości korzyści, które mogą płynąć z tej współpracy.

8.5. Działania sprzyjające otwartości uczelni opisywane są też w rozdziałach 10 i 12.

8.A. Wzmocnienie i usprawnienie systemu pomocy materialnej dla studentów

8.6. Zostanie zwiększona dostępność bezzwrotnych form pomocy socjalnej, w szczególności stypendiów socjalnych poprzez:

- ▶ likwidację stypendiów za wyniki w nauce wypłacanych ze środków publicznych i przeniesienie zaoszczędzonych w ten sposób środków na stypendia socjalne;
- ▶ podwyższenie progów dochodowych uprawniających do otrzymania stypendium socjalnego;

- ▶ umożliwienie kandydatom na studia ubieganie się o promesę stypendium socjalnego, które zacznie być wypłacane w przypadku podjęcia przez nich studiów;
- ▶ zagwarantowanie prawa do otrzymywania stypendium socjalnego lub innych form wsparcia uwarunkowanych kryterium majątkowym studentom studiów w trybie standardowym i przedłużonym, niezależnie od wieku studenta.

8.7. Zostaną ustanowione nowe zasady przyznawania i wypłacania stypendiów, polegające m.in. na tym, że:

- ▶ wysokość stypendiów socjalnych może zostać zróżnicowana w zależności od kosztów utrzymania w miejscowości odbywania studiów;
- ▶ łączny czas otrzymywania stypendium socjalnego lub innych form wsparcia uwarunkowanych kryterium majątkowym będzie ograniczony do normatywnego czasu trwania jednego toku studiów;
- ▶ zadanie wypłacania stypendiów socjalnych zostanie przeniesione z uczelni do administracji rządowej, która będzie je zlecać gminom i finansować w formie dotacji celowej z budżetu państwa dla gminy;
- ▶ stypendia i nagrody za osiągnięcia sportowe, społeczne i kulturalne oraz fundusz na utrzymanie urzędzeń socjalnych (domy studenckie) pozostaną w gestii uczelni.

8.8. Zwiększenie dostępności kredytów studenckich dla osób w trudnej sytuacji materialnej:

- ▶ uproszczenie procedur związanych z przyznaniem kredytu studenckiego i wprowadzenie elastycznych zasad jego spłaty;
- ▶ zwiększenie liczby poręczeń kredytowych udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Uzasadnienie

8.9. Według opinii ekspertów OECD¹, podstawowym instrumentem wyrównywania szans w dostępie do szkolnictwa wyższego winny być stypendia socjalne. Badania przeprowadzone w krajach OECD pokazują, że bezzwrotna pomoc w formie stypendium socjalnego istotnie wpływa na podwyższenie odsetka studentów z rodzin o niskich dochodach. Spośród 29 państw, analizowanych w raporcie OECD², w 11 funkcjonuje system pomocy oparty wyłącznie na stypendiach, a w pozostałych występuje system mieszany (stypendia i kredyty).

8.10. Propozycja likwidacji stypendiów za wyniki w nauce ma na celu zwiększenie puli przeznaczonej dla najbardziej potrzebujących. Stypendia i nagrody za wyniki w nauce będą mogły być wypłacane ze środków prywatnych przekazanych uczelni. Wprowadzenie promes stypendialnych powinno ułatwiać decyzje o podjęciu studiów kandydatom ze środowisk defaworyzowanych, a podkreślenie braku ograniczeń wiekowych ma służyć zachęceniu bezrobotnych do podjęcia studiów w celu podniesienia swoich kompetencji.

¹ *Tertiary Education for the Knowledge Society, Vol.2, Special features: Equity, Innovation, Labour Market, Internationalisation*, OECD, Paryż, 2008.

² OECD, dz. cyt.

8.11. Postulat przeniesienia funkcji związanej z przyznawaniem stypendium socjalnego z uczelni do wyspecjalizowanych placówek administracji publicznej wynika z ograniczonych kompetencji uczelni w tym zakresie oraz braku pełnej wiedzy o sytuacji majątkowej, niezbędnej do podejmowania optymalnych decyzji. Dodatkowo w obecnym systemie stypendialnym pojawiają się wątpliwości co do zasadności udostępniania danych o sytuacji materialnej studenta jego koleżankom i kolegom z samorządu studentów. Niejednoznaczne zasady rozdziału środków na stypendia prowadzą do znaczących różnic w wysokości stypendiów socjalnych, nawet między różnymi wydziałami tej samej uczelni.

8.12. Obecnie system kredytów studenckich w Polsce jest skrópowany przez zbyt skomplikowane procedury związane z ich przyznaniem. Ponadto, osoby z najbardziej niekorzystnych rodzin mają trudności z uzyskaniem wymaganych do otrzymania kredytu poręczeń.

Zagrożenia

- ▶ Nierówny dostęp do stypendiów socjalnych wynikający ze zróżnicowanej sprawności funkcjonowania poszczególnych gmin.

8.B. Rozszerzenie oferty edukacyjnej uczelni dla osób w różnym wieku

8.13. Otwarcie na studentów z różnych grup wiekowych będzie realizowane przez:

- ▶ rozwijanie kursów wyrównawczych ułatwiających podejmowanie studiów I lub II stopnia osobom, które miały dłuższą przerwę w edukacji (por. rozdz. 7.E);
- ▶ przeprowadzenie przez MNiSW, wspólnie z MEN oraz innymi zainteresowanymi resortami i organizacjami, kampanii społecznej promującej kształcenie się osób, które znacząco przekroczyły tradycyjny wiek studencki; uruchomienie kampanii byłoby poprzedzone analizą regionalnych rynków pracy, ze szczególnym uwzględnieniem występujących na nich luk kompetencyjnych wśród osób powyżej trzydziestego roku życia;
- ▶ uruchomienie nowych form kształcenia, skierowanych do osób w niestandardowym wieku studenckim, których celem byłoby odnowienie kompetencji i wiedzy uzyskanych w trakcie odbytych wcześniej studiów.

Uzasadnienie

8.14. Obecnie Polska zajmuje jedno z ostatnich miejsc w krajach OECD pod względem udziału w edukacji osób, które przekroczyły tradycyjny wiek studencki. Nawet w 2025 r. poziom wykształcenia polskiego społeczeństwa będzie znacząco niższy od średniej OECD. W tym kontekście ważne jest stworzenie zachęt do kształcenia przez całe życie.

8.C. Wsparcie współpracy uczelni ze szkołami ponadgimnazjalnymi

8.15. Zostanie zorganizowany program współpracy uczelni ze szkołami ponadgimnazjalnymi, który będzie koncentrować się na:

- ▶ włączeniu środowiska akademickiego w proces konsultacji programów nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych oraz wymagań egzaminu maturalnego;
- ▶ instytucjonalizacji współpracy środowisk akademickich i nauczycielskich, mającej na celu bieżące zapoznawanie nauczycieli akademickich z programami nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych i trudnościami ich realizacji, a nauczycieli szkolnych z lukami kompetencyjnymi odpowiedzialnymi za niepowodzenia studentów I roku;
- ▶ rozszerzeniu współpracy uczelni i szkół ponadgimnazjalnych w zakresie opracowywania i prowadzenia kursów wyrównawczych dla kandydatów na studia wyższe.

Uzasadnienie

8.16. Duży odsetek studentów napotyka problemy w sprostaniu wymaganiom egzaminacyjnym stawianym w czasie pierwszego roku studiów. Dotyczy to zwłaszcza kierunków matematyczno-przyrodniczych oraz technicznych i wynika w dużej mierze z niedopasowania zakresu kształcenia na poziomie średnim do programów studiów i oczekiwań nauczycieli akademickich. Potrzebna jest lepsza koordynacja oczekiwań wobec studentów w uczelniach, a programami kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych.

Zagrożenia

- ▶ Brak zainteresowania pogłębionym dialogiem w środowisku nauczycielskim i akademickim.

8.D. Wzmocnienie partnerstwa uczelni z przedsiębiorstwami i pracodawcami

8.17. Ustanowiony zostanie kompleksowy program Partnerstwa na rzecz Transferu Wiedzy (PTW), którego celem będzie promocja i ułatwienie przepływu wiedzy i innowacji pomiędzy uczelniami a gospodarką. Elementami programu będą:

- ▶ opracowanie propozycji zmian w prawie, niezbędnych do elastycznej współpracy uczelni publicznych z przedsiębiorstwami; zmiany te powinny obejmować m.in. uregulowanie kwestii praw majątkowych, w tym do aparatury badawczej, praw do własności intelektualnej i podziału zysków pochodzących z komercjalizacji badań, zasad zamawiania usług edukacyjnych przez przedsiębiorstwa;
- ▶ wspomaganie uczelni w opracowaniu regulaminów ochrony własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych;

- ▶ wspomaganie finansowe, organizacyjne i prawne tworzenia spółek celowych (*spin-off*) dla komercjalizacji dorobku naukowego uczelni;
- ▶ stworzenie publicznie dostępnego źródła informacji (w formie użytecznej dla przedsiębiorców) o kompetencjach zespołów badawczych i o zapotrzebowaniu innowacyjnych firm na unikalną wiedzę i badania naukowe;
- ▶ przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród przedsiębiorców o możliwościach i dobrych praktykach współpracy z uczelniami.

8.18. Zostaną uruchomione cykliczne regionalne badania satysfakcji pracodawców z przygotowania absolwentów uczelni do pracy. Wyniki badań będą gromadzone w ogólnopolskiej bazie danych, która będzie dostępna publicznie.

8.19. Uczelnie publiczne otrzymają możliwość tworzenia programów dyplomowych na zlecenie pracodawców oraz przy ich czynnym udziale (na etapie tworzenia zakresu tematycznego, ustalania zestawu kompetencji uzyskiwanych przez studentów oraz realizacji procesu dydaktycznego poprzez włączanie praktyków z sektora przedsiębiorstw i sektora publicznego). Przewiduje się także wprowadzenie możliwości kształcenia wspólnego z pracodawcą oraz na zlecenie pracodawców.

Uzasadnienie

8.20. Istotnym hamulcem instytucjonalnej współpracy uczelni i przedsiębiorstw są przepisy prawa ograniczające możliwości elastycznego kształtowania umów o współpracy. Dlatego podstawowym postulatem jest dostosowanie prawa na poziomie państwa oraz wsparcie uczelni w sformułowaniu zasad wewnętrznych odpowiadających ich specyfice.

8.21. Według raportu MNiSW³ ok. 20% przedsiębiorstw zajmujących się działalnością produkcyjną w Polsce nie wie o możliwościach współpracy z uczelniami, a jedynie 40% z nich próbowało takiej współpracy. Raport konkluduje m.in., że istnieje „konieczność zwiększenia świadomości przedsiębiorców na temat możliwości współpracy z ośrodkami naukowymi” oraz „edukacji przedsiębiorców na temat korzyści ze współpracy z ośrodkami naukowymi”. Zgodnie z raportem, kluczową rolę w tym zakresie powinno odegrać tworzenie internetowych platform wymiany kontaktów, bowiem dla 30% badanych przedsiębiorców internet był podstawowym źródłem informacji o ewentualnych możliwościach współpracy.

8.22. Podobne wnioski wynikają z raportu Polsko-Amerykańskiej Izby Handlowej⁴, zgodnie z którym jedną z głównych przeszkód w rozwoju tej współpracy jest brak informacji o możliwościach badawczych uczelni, a sposobem naprawy jest ich udostępnienie m. in. poprzez stworzenie odpowiednich platform komunikacji i baz danych.

³ Bariery współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych, MNiSW, Warszawa, 2006.

⁴ Polsko-Amerykańska Izba Handlowa, *Industry-Academia cooperation in Poland. Challenges and ways to narrow the gap*, Styczeń 2010.

8.23. Istnieje wiele przykładów zagranicznych, wskazujących na sposoby skutecznej promocji współpracy uczelni z przedsiębiorstwami. Brytyjska Rada Strategii Technologicznej (*Technology Strategy Board*), działająca od kilkunastu lat, prowadzi programy promujące innowacje, m.in. poprzez granty na wspólne prace firm i uczonych pracujących nad wprowadzeniem nowych innowacyjnych produktów i usług, wspieranie Sieci Transferu Technologii (*Knowledge Transfer Networks*) zrzeszających firmy, uniwersytety i instytucje finansowe w celu wspólnego wykorzystania pomysłów i transferu wiedzy, a także poprzez Partnerstwo na rzecz Transferu Wiedzy (*Knowledge Transfer Partnership*), wspierające udział młodych uczonych w pracy nad innowacyjnymi projektami w gospodarce.

Zagrożenia

- ▶ Brak zainteresowania przedsiębiorstw ofertą badawczą uczelni.

8.E. Pobudzenie aktywności i wrażliwości społecznej studentów

8.24. Zakres działalności Biur Karier funkcjonujących na uczelniach publicznych zostanie poszerzony o promowanie i ułatwianie aktywności społecznej studentów. Działalność ta będzie polegać na wsparciu studentów w zakresie nawiązywania kontaktów z otoczeniem społecznym przez:

- ▶ gromadzenie informacji o potrzebach lokalnych organizacji i instytucji zajmujących się pomocą i aktywizacją społeczną;
- ▶ stworzenie banku danych o kompetencjach studentów i czasie, który chcieliby przeznaczyć na działalność społeczną;
- ▶ zachęcanie studentów do podjęcia pracy na zasadzie wolontariatu jako drogi do pracy zawodowej po ukończeniu studiów.

8.25. Biura Karier będą mogły organizować kursy umiejętności społecznych i przywódczych oraz przyznawać stypendia za wyróżniającą się działalność społeczną na rzecz otoczenia społecznego.

Uzasadnienie

8.26. Centra prowadzące tego typu działalność są popularne zarówno w publicznych jak i niepublicznych uniwersytetach w USA (np. [Swearer Center for Public Service w Brown University](#)). Bywają prowadzone przez liczące się osobistości życia publicznego, często z prestiżowym doświadczeniem biznesowym. Prowadzą szkolenia i doradztwo.

Zagrożenia

- ▶ Brak doświadczeń organizacyjnych i brak zainteresowania ze strony studentów.

Mierniki realizacji celu strategicznego *Otwartość*

Kod	Definicja	jednostka miary	Przekroje								Źródło danych	Rekomendacja kierunku		
			Sektor		Typ uczelni				Stopnie kształcenia					
			publiczny	niepubliczny	uczelnie zawodowe	kolegia akademickie	uczelnie akademickie	uczelnie badawcze	I	II			III	Dziedziny badań/kształcenia ⁵
O1	Liczba licencji i patentów zgłoszonych przez uczelnie na 1000 pracowników naukowych ⁶	liczba	x	x	x	x	x	x				x	uczelnie	Wzrost
O2	Udział punktów ECTS możliwych do zdobycia podczas realizacji przedmiotów prowadzonych w danym roku, w których co najmniej 30% godzin zajęć prowadzili praktycy ⁷ w całkowitej liczbie punktów ECTS możliwych do zdobycia	%	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	uczelnie	Wzrost ⁸
O3	Udział rozpraw doktorskich i prac dyplomowych zrealizowanych na zlecenie/we współpracy z sektorem przedsiębiorstw lub publicznym w całkowitej liczbie prac doktorskich i dyplomowych	%	x	x	x	x	x	x		x		x	uczelnie	Wzrost
O4	Wartość wydatków sektora przedsiębiorstw na badania w SW	PLN											Eurostat	Wzrost
O5	Udział wydatków sektora prywatnego na badania w SW w całości środków przeznaczanych na badania w SW	%											Eurostat	Wzrost

⁵ Według klasyfikacji ISCED.

⁶ Ze względu na bardzo niską liczbę patentów w Polsce, proponujemy rozszerzenie wskaźnika o zgłoszenia wniosków o licencje i patenty do jednostek uczelnianych odpowiedzialnych za komercjalizację wyników badań.

⁷ Osoby na stałe zatrudnione w sektorze przedsiębiorstw lub sektorze publicznym.

⁸ Dotyczy przede wszystkim uczelni i programów zawodowych.

Kod	Definicja	jednostka miary	Przekroje								Źródło danych	Rekomendacja kierunku		
			Sektor		Typ uczelni				Stopnie kształcenia				Dziedziny badań/kształcenia ⁵	
			publiczny	niepubliczny	uczelnie zawodowe	kolegia akademickie	uczelnie akademickie	uczelnie badawcze	I	II				III
O6	Udział członków rad powierniczych pochodzących spoza SW w łącznej liczbie członków rad powierniczych	%	x		x	x	x	x					uczelnie	Dojście do ustalonego poziomu (sugerowany: 2/3)
O7	Udział studentów płacących czesne w ogólnej liczbie studentów	%	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	GUS, Eurostat	Spadek
O8	Relacja współczynników skolaryzacji grup osób pochodzących z gospodarstw domowych o różnych poziomach dochodu do dyspozycji ⁹	%							x	x	x		GUS	Dojście do poziomu 100%
O9	Relacja współczynników skolaryzacji grup osób pochodzących z miejscowości o różnej liczbie ludności	%							x	x	x		GUS	Dojście do poziomu 100%
O10	Średnia wysokość stypendium socjalnego w stosunku do dochodu do dyspozycji na osobę w gospodarstwie domowym	%	x	x					x	x	x		GUS	Dojście do poziomu 100%
O11	Udział osób w wieku 25-64 lat w edukacji formalnej na poziomie wyższym	%	x	x					x	x		x	GUS	Wzrost
O12	Udział osób bezrobotnych w wieku 25-64 lat w edukacji formalnej na poziomie wyższym	%	x	x					x	x		x	GUS	Wzrost
O13	Stopa bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem	%							x	x	x	x	GUS	Spadek
O14	Stopa bezrobocia wśród absolwentów po 3 miesiącach, 1 roku i 3 latach od ukończenia studiów	%	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	GUS	Spadek
O15	Odsetek pracodawców twierdzących, że kompetencje absolwentów uczelni są wystarczające do podjęcia przez nich pracy ¹⁰	%	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	GUS	Wzrost

⁹ Szczególnie istotne będzie porównanie wartości tego wskaźnika pomiędzy sektorami publicznym i niepublicznym SW.

¹⁰ Dane będą pochodzić z badania dotyczącego zadowolenia pracodawców z przygotowania absolwentów do pracy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ernst & Young

Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Firma Ernst & Young jest globalnym liderem w zakresie usług audytorskich, podatkowych, transakcyjnych i doradczych. Na całym świecie 144 000 naszych pracowników jednoczą wspólne wartości i świadczone wysokiej jakości usługi. Zmieniamy rzeczywistość, pomagając naszym pracownikom, naszym klientom oraz naszej coraz szerszej społeczności w wykorzystaniu ich potencjału.

Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź www.ey.com/pl

© 2010 Ernst & Young
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową jest pozarządową, niezależną instytucją naukowo-badawczą zajmującą się gospodarką i polityką państwa. Instytut powstał w 1989 roku jako fundacja działająca na zasadach non-profit. Prowadząc badania, IBnGR formułuje rekomendacje użyteczne dla polityki państwa oraz dostarcza sferom biznesu i szerokiej opinii publicznej niezależnych ocen gospodarki.

Aby uzyskać więcej informacji, odwiedź: www.ibngr.edu.pl

